Hållbart Matsystem

Tankesmedjan för framtidens livsmedelspolitik

Till utredaren, rådman Ann Linders
via Finansdepartementet
Skatte- och tullavdelningen

Stockholm den 12 oktober 2026

Underlag till utredningen om differentierad mervärdesskatt på livsmedel

Nollmoms på baslivsmedel, normalskattesats på kött och sötsaker

Ett förslag inom uppdragets ram om högst tre skattesatser som sänker priset på baslivsmedel och ger staten något mer i moms än 12 procent på all mat.

Vårt förslag i korthet

0 %	**Särskilt nödvändiga livsmedel:** grönsaker, rotfrukter, potatis, baljväxter, frukt, bär, osaltade nötter, frön, spannmål, ris, gryn och mjöl.
12 %	**Övriga livsmedel**, bland annat bröd, pasta, matoljor, mejeriprodukter, växtdrycker, ägg och fisk.
25 %	**Normalskattesatsen** på kött och chark, läsk och andra sötade drycker, godis, choklad, glass, chips och snacks.

Förslaget bygger på promemorians utgångspunkt om normalskattesats och kan avgränsas med KN-nummer.

Forskare vid Chalmers, Karolinska institutet och SLU har räknat på en närliggande skatteväxling där momsen tas bort på frukt, grönsaker, baljväxter och fullkorn medan rött kött, chark och läsk får punktskatt. Den förebygger omkring 700 förtida dödsfall om året, mer än tre gånger så många som de 203 som omkom i vägtrafiken 2025. Vårt förslag använder momsen i stället. Vi föreslår att utredningen beräknar hälsoeffekten för just den utformningen.

Linda Lindström och Jonas Norberg
Grundare, Hållbart Matsystem

info@hallbartmatsystem.se · 0730-23 13 03 · hallbartmatsystem.se

Varför vi skriver

Forskare vid Chalmers, Karolinska institutet och SLU har i tidskriften Ecological Economics räknat på fyra svenska matskattereformer. I den som ligger närmast vårt förslag tas momsen bort på frukt, grönsaker, baljväxter och fullkorn. Samtidigt beläggs nötkött, lammkött, fläskkött, chark och läsk med punktskatt.

Tre av de fyra reformerna förebygger vardera omkring 700 förtida dödsfall om året bland vuxna i åldrarna 30 till 70 år. Den integrerade reformen minskar dessutom matkonsumtionens klimatavtryck med 700 000 ton koldioxidekvivalenter, lika mycket som 8 procent av personbilarnas utsläpp. Den är intäktsneutral för staten och matkassen ändras med mindre än en euro per person och månad.

Vårt förslag skiljer sig på en punkt. Vi använder momsen i stället för punktskatt. Det ger en mindre prishöjning på rött kött men omfattar även fågel. Hälsoeffekten av just vår utformning behöver därför beräknas. Vi föreslår att utredningen gör det med samma metod.

I dag behandlar momsen korv och broccoli lika, trots att 14 000 dödsfall om året har koppling till vad vi äter enligt Folkhälsomyndigheten och Livsmedelsverket. Det motsvarar 15 procent av alla dödsfall i Sverige. De 700 liven är alltså ett första steg, inte hela potentialen.

Utredaren behärskar mervärdesskatterätten bättre än vi. Vi bidrar med det vi kan: forskningsläget, myndigheternas egna underlag och ett konkret förslag som är prövat mot uppdragets krav.

Hållbart Matsystem är en ideell och oberoende tankesmedja som samlar och sprider vetenskapligt förankrad kunskap om matsystemets påverkan på hälsa, miljö och beredskap. Vi ingår i den europeiska True Animal Protein Price Coalition.

Vilka livsmedel är särskilt nödvändiga?

Tre formuleringar i promemorian avgör hur uppdraget ska förstås.

> *”Syftet med att tillämpa reducerade skattesatser är att göra vissa varor och tjänster som betraktas som särskilt nödvändiga billigare för slutkonsumenten.”*

> *”Utgångspunkten bör därför vara enhetlig mervärdesskatt och tillämpning av normalskattesatsen på 25 procent. Lämpligheten av att använda mervärdesskatten som ett styrmedel eller en stödåtgärd beror på åtgärdens träffsäkerhet i förhållande till hur kostsam den är.”*

> *”Det är därför även önskvärt att ta fram ett förslag på en differentierad mervärdesskatt på livsmedel, för att hålla nere kostnaderna för hushållens inköp av särskilt nödvändiga livsmedel. I arbetet kan olika aspekter beaktas, exempelvis folkhälsa och beredskap.”*

Vilka livsmedel som är särskilt nödvändiga behöver inte uppfinnas. Livsmedelsverkets kostråd från 2025 anger minst 500 gram grönsaker, frukt och bär om dagen, baljväxter gärna varje dag, 90 gram fullkorn och 20 till 30 gram osaltade nötter. Det är samma varugrupper som de nordiska näringsrekommendationerna och EAT-Lancet vill att vi äter mer av.

Folkhälsomyndigheten och Livsmedelsverket har dessutom på regeringens uppdrag föreslagit mål till 2035. Konsumtionen av baljväxter, grönsaker, rotfrukter, frukt och bär ska öka med 50 procent och konsumtionen av fullkorn fördubblas.

Samma kostråd säger att rött kött ska begränsas till högst 350 gram i veckan, varav bara en liten del chark. Konsumtionen av godis, choklad, glass, söta bakverk, snacks och sockersötade drycker ska också begränsas. Myndigheternas förslag till mål är att köttkonsumtionen minskar med 30 procent och att konsumtionen av energitäta och näringsfattiga livsmedel halveras.

Promemorian anger att utgångspunkten är normalskattesatsen och att undantag ska vara träffsäkra. De baslivsmedel som kostråden, NNR och EAT-Lancet samstämmigt vill att vi äter mer av bör därför få den lägsta satsen. Till dem bör potatis läggas, eftersom den kan odlas i stora delar av landet och lagras över vintern. Här pekar båda de aspekter som uppdraget nämner, folkhälsa och beredskap, åt samma håll.

De livsmedel som kostråden säger att vi ska begränsa är inte särskilt nödvändiga. Det finns därför inga skäl att undanta dem från utgångspunkten.

Vårt förslag: tre skattesatser

Förslaget använder normalskattesatsen, dagens reducerade sats på 12 procent och en nollsats. Det håller sig därmed inom uppdragets ram om högst tre skattesatser. Ingen ny reducerad sats behövs. Nollsatsen är tillåten för livsmedel enligt artikel 98.2 och 98.3 i mervärdesskattedirektivet i lydelsen enligt direktiv (EU) 2022/542 och kommer utöver de två reducerade satserna.

Sats	Livsmedel
0 %	Grönsaker, rotfrukter, potatis och svamp, även frysta och torkade. Baljväxter, även konserverade. Frukt, bär, osaltade nötter och frön. Spannmål, ris, gryn, valsade flingor och mjöl. Tofu och tempeh.
12 %	Övriga livsmedel, bland annat bröd, pasta, frukostflingor, matoljor, mejeriprodukter, osötade växtdrycker, ägg, fisk, saltade nötter och färdigrätter.
25 %	Kött och chark av alla slag. Läsk och andra sötade drycker. Godis, choklad, glass, chips och snacks.

Övriga livsmedel behåller 12 procent, den sats som enligt gällande lag åter gäller från 2028. Det håller nere kostnaderna för vardagsmat som bröd och pasta. Normalskattesatsen på det som kostråden säger att vi ska begränsa finansierar nollsatsen.

Söta bakverk borde enligt samma logik ha normalskattesats, men de går inte att skilja från bröd med KN-nummer. Söta kex och rån går däremot att avgränsa om utredaren vill föra dem dit.

Kategorierna kan uttryckas i KN-nummer, vilket promemorian själv öppnar för. En tabell finns i bilaga A.

Allt kött, inte bara rött

Kostråden riktar sig mot rött kött och chark. Vi föreslår ändå att allt kött får normalskattesatsen, av två skäl.

- Gränsen mellan rött och vitt kött kan bli svår att försvara mot kravet på skatteneutralitet. Fläskkött och kyckling används på samma sätt och ligger i samma KN-kapitel.

- Normalskattesats på kött förekommer redan i EU. När Plinke m.fl. gjorde sin genomgång tillämpade fem av EU:s 27 länder normalskattesatsen på kött: Bulgarien, Danmark, Estland, Lettland och Litauen.

Samtidigt blir proteinrika baljväxter billigare, eftersom de får nollsats.

Mejeriprodukter, ägg och fisk ligger kvar på 12 procent

För mejeriprodukter, ägg och fisk finns inte samma samstämmighet och det finns skäl till försiktighet. Kostråden säger att intaget av mättat fett ska minska. De förordar berikade växtbaserade alternativ eller mejeriprodukter som är magra och osötade.

Livsmedelsverkets råd om fisk är inte uppdaterat i väntan på Efsas nya värdering, där nyttan ska vägas mot riskerna med dioxiner, PCB, kvicksilver och PFAS i fisk.

Växtbaserade alternativ

Kostråden anger berikade växtbaserade produkter som ett alternativ till mejeriprodukter. Vi föreslår att tofu och tempeh ingår i nollsatsen som baljväxtprodukter. Osötade växtdrycker används på samma sätt som mjölk och bör därför ha samma sats, 12 procent. Det följer principen om skatteneutralitet och vår princip att växtbaserade alternativ aldrig ska beskattas högre än motsvarande animaliska vara.

Fyra gränsdragningar som kräver omsorg

- **Fullkorn.** Med KN-nummer går det inte att skilja fullkornsprodukter från produkter av siktat mjöl. Vi föreslår därför nollsats på spannmål, gryn, valsade flingor som havregryn och mjöl (KN-kapitel 10 och KN 1101 till 1104) och 12 procent på bröd, pasta och frukostflingor (KN 1905, 1902 och 1904).
- **Läsk.** KN 2202 10 omfattar både drycker med socker och drycker med sötningsmedel. Spanien beskattar båda med normalsatsen. Det är enklare än att mäta sockerhalt.
- **Konserverade baljväxter** ligger i KN-kapitel 20 och behöver pekas ut så att burkbönor, kikärter och linser omfattas. Chips (KN 2005 20 20) ska däremot inte följa med potatisen.
- **Nötter.** Osaltade nötter får nollsats och saltade nötter 12 procent. Då blir skillnaden mellan nästan likadana varor mindre än om saltade nötter fick normalskattesats. Gränsen kräver en varubeskrivning inom KN 2008 11 och 2008 19.

Förslaget uppfyller uppdragets krav

Promemorian ber utredaren att ta hänsyn till hushållens kostnader, statens intäkter, skatteneutralitet, gränsdragningar, konkurrenssnedvridningar, skatteundandragande och företagens administrativa börda. Så här står sig förslaget.

- **Lägre priser på det nödvändiga.** Nollsatsen sänker priset på frukt, grönsaker, baljväxter och spannmålsprodukter med 10,7 procent jämfört med 12 procent. Konjunkturinstitutet visade den 1 september 2026 att halveringen av matmomsen ”fullt ut har slagit igenom i konsumentpriserna”. Sänkningen når alltså hushållen.

- **Intäkterna värnas.** Vår överslagsberäkning på SCB:s statistik ger mellan 0,2 och 4,1 miljarder kronor mer i moms per år än 12 procent på all mat, i mitten 2,0 miljarder (bilaga B). Jämfört med dagens tillfälliga sats på 6 procent ger förslaget omkring 20 miljarder kronor mer per år. Beräkningen är grov men visar att förslaget värnar mervärdesskatten som intäktskälla, som promemorian efterfrågar.
- **Träffsäkerhet.** Riksrevisionen visade 2018 att den generella nedsättningen ger mest kronor till hushåll med höga inkomster. Riktade stöd kunde ge hushåll med låga inkomster samma köpkraftsförstärkning för ungefär halva kostnaden. En enhetlig sänkning ändrar dessutom inte de relativa priserna mellan olika livsmedel. Det gör bara en differentiering.
- **Fördelning.** I Chalmersforskarnas reform ändras matkostnaden med mindre än en euro per person och månad i alla inkomstgrupper. Hälsovinsterna är tydligast i låginkomstgrupperna.
- **Skatteneutralitet och gränsdragning.** EU-domstolen godtog i mål C-146/22 att varm choklad som serveras på kafé i Polen beskattades med en annan reducerad sats än färdiga mjölkdrycker i butik. Avgörande var att varorna skiljer sig i egenskaper på ett sätt som påverkar genomsnittskonsumentens val. Varor som konsumenten uppfattar som likartade ska däremot beskattas lika. Därför föreslår vi samma sats för växtdrycker som för mjölk, avgränsning med KN-nummer och allt kött i stället för bara rött. En regel om att växtbaserade alternativ aldrig beskattas högre än motsvarande animaliska vara håller gränserna tydliga.
- **Konkurrens.** Samma sats gäller svenska och importerade varor. Svenska odlare av baljväxter, rotfrukter, potatis och spannmål kan få en växande hemmamarknad.
- **Administration och skatteundandragande.** Dagligvaruhandelns kassasystem hanterar redan flera skattesatser. Danska skatteministeriet uppskattar företagens administrativa kostnader för en lägre moms på frukt och grönt till 270 miljoner danska kronor, att jämföra med den danska ramen på 6 miljarder kronor om året. Avgränsning med KN-nummer gör reglerna förutsebara. En nollsats gör att vissa företag får tillbaka ingående moms, vilket kräver kontroll. Samma situation finns redan för exportföretag. Irland har dessutom tillämpat nollsats på livsmedel i decennier.
- **Alternativa stödåtgärder.** Ett överskott kan användas till riktade stöd till hushåll med låga inkomster, som Riksrevisionen visade är mer kostnadseffektiva än en generell nedsättning.
- **Samhällsekonomisk nytta.** Vi föreslår att undvikna dödsfall värderas med samma värde för ett statistiskt liv som Trafikverket använder i sina kalkyler. För Europa har Springmann m.fl. beräknat att en liknande reform minskar sjukvårdskostnaderna med 26 miljarder dollar.

Forskningen har redan räknat på reformen

Springmann m.fl. (Nature Food 2025) har beräknat en momsreform för EU och Storbritannien. Frukt, grönsaker, baljväxter och nötter får nollmoms medan kött och mejeriprodukter beskattas med normalskattesatsen. Reformen förebygger 170 000 dödsfall om året och ökar de livsmedelsrelaterade skatteintäkterna med 45 miljarder dollar (köpkraftsjusterat). Hushållens matkostnader är i stort sett oförändrade.

Hälsovinsterna kom främst från nollmomsen på frukt och grönt. Miljönyttan och intäkterna kom främst från den högre momsen på kött och mejeri. Det är just därför en växling fungerar bättre än en sänkning.

Plinke m.fl. (Nature Food 2026) visar att enbart en slopad momsrabatt på kött minskar EU-hushållens matrelaterade miljöavtryck med 3,5 till 5,7 procent, från växthusgaser till övergödning och förlust av biologisk mångfald.

EAT-Lancet-kommissionen presenterade i oktober 2025 den hittills mest omfattande vetenskapliga genomgången av världens matsystem. Kommissionen, med 24 kommissionärer från 17 länder under ledning av Johan Rockström, Walter Willett och Shakuntala Haraksingh Thilsted, beräknar att den planetära hälsokosten kan förebygga 15 miljoner förtida dödsfall om året. Kosten bygger på fullkorn, baljväxter, frukt, grönsaker och nötter.

Kommissionen uppskattar matsystemets dolda hälso- och miljökostnader till 15 000 miljarder dollar om året. Den rekommenderar att skatter och subventioner används för att göra ohälsosam mat dyrare och hälsosammare alternativ billigare.

I rapporten Policy tools for sustainable and healthy eating, som Nordregio tog fram på uppdrag av Nordiska ministerrådet, rekommenderar forskarna att de nordiska länderna går före med skatt på socker och kött och/eller subventioner på grönsaker och frukt. Ministerrådets generalsekreterare Karen Ellemann sammanfattade: ”Att förbättra våra matvanor är den mest effektiva insatsen vi kan göra för både folkhälsan och klimatet i Norden.”

Livsmedelsverkets modellberäkning visar att 3 500 cancerfall och 14 900 fall av hjärt- och kärlsjukdom om året skulle undvikas om hela befolkningen åt högst 350 gram rött kött och chark i veckan. I dag gör bara var tredje det.

WHO:s cancerforskningsorgan IARC klassar processat kött som cancerframkallande för människor. Klassningen gäller bevisens styrka, inte hur stor risken är. Att chark i dag har samma momsrabatt som morötter är ändå svårt att motivera.

Faktaruta

Reformen i siffror

- Omkring 700 förtida dödsfall om året bland vuxna i åldrarna 30 till 70 år kan förebyggas i Sverige med en närliggande skatteväxling (Larsson m.fl. 2026).
- 14 000 dödsfall om året i Sverige har koppling till vad vi äter (Folkhälsomyndigheten och Livsmedelsverket 2024).
- 170 000 färre dödsfall om året i EU och Storbritannien med nollmoms på frukt och grönt och normalskattesats på kött och mejeri (Springmann m.fl. 2025).
- 3 500 färre cancerfall och 14 900 färre fall av hjärt- och kärlsjukdom om året om alla följde kostrådet om rött kött och chark (Livsmedelsverket 2025).
- Skatteutgiften för matmomsrabatten var 44,88 miljarder kronor 2025 och beräknas bli 70,16 miljarder kronor 2027 med den tillfälliga sänkningen (skr. 2025/26:98). Ingen del av den skiljer på mat som gör oss friska och mat som gör oss sjuka.

Beredskapen och klimatet vinner också

Rapporten ”Räcker maten?” av Rasmus Einarsson och Elin Röös vid SLU, utgiven av PLATE i mars 2026, visar att Sveriges produktion under ett normalår motsvarar 150 till 200 procent av befolkningens energibehov. Men hälften av proteinet i de livsmedelsgrödor som skördades på

svensk åkermark 2024 gick till foder.

Forskarna konstaterar att gris-, fjäderfä- och mjölkproduktion är känsliga även för kortvariga elavbrott. Deras slutsats är att en livsmedelsförsörjning med en större andel vegetabilier och en mindre andel animalier kan bidra till att tillgängliga resurser räcker längre i en utdragen kris.

Baljväxter och spannmål kan lagras torrt i åratal utan kylkedja. Potatis och rotfrukter kan förvaras över vintern i enkla lager. En nollsats på dessa varor kan därför stärka både folkhälsan och försörjningsförmågan. Samma sats gäller svenska och importerade varor, men efterfrågan kan ge svenska odlare en större marknad.

Uppdraget nämner folkhälsa och beredskap som exempel men inte klimat och miljö. Klimatpolitiska rådet rekommenderade 2025 regeringen att ”styra om efterfrågan till hälsosamma livsmedel med låga klimatutsläpp, exempelvis genom förstärkta informationsinsatser, differentierad mervärdesskatt och upphandling av offentliga måltider”.

Jordbrukssektorn är enligt Naturvårdsverket den största källan till Sveriges utsläpp av metan och lustgas. Ett kilo svenskt nötkött ger enligt RISE 56 gånger så mycket växthusgaser som ett kilo torkade bönor. EU:s vetenskapliga klimatråd rekommenderade i mars 2026 att jordbrukets utsläpp får ett pris.

Rött kött och chark, som kostråden säger att vi ska begränsa, hör också till den mat som belastar klimatet mest. Vi hoppas därför att utredningen tar med klimatet i den samhällsekonomiska analysen. Det går knappast att bedöma om en differentiering är samhällsekonomiskt effektiv utan att räkna med matens externa kostnader.

Andra länder differentierar redan matmomsen

Utredaren ska kartlägga om och hur andra medlemsstater differentierar momsen på livsmedel. Här är exempel som kan vara till nytta i det arbetet.

Irland har nollsats på de flesta baslivsmedel men normalsats på godis, choklad, glass, chips och läsk. Spanien har 4 procent på baslivsmedel och beskattar läsk och juice med tillsatt socker eller sötningsmedel med normalsatsen 21 procent. Enligt danska skatteministeriet undantar även Frankrike och Rumänien sockerhaltiga livsmedel från den reducerade satsen. Hälsobaserade undantag går alltså att administrera.

Danmark, som länge har haft en enda momssats på 25 procent, förbereder nu en sänkning. Den 28 januari 2026 avsatte regeringen och sex partier 6 miljarder danska kronor om året från 2028 för att antingen sänka momsen på all mat eller ta bort den helt på frukt och grönt. Enligt överenskommelsen kan en sänkning träda i kraft 2028.

Den nya danska regeringen skriver i sitt regeringsgrundlag från juni 2026 att den så snart det är möjligt vill halvera momsen på livsmedel och helt avskaffa den på frukt och grönt. Om Sverige inför sin differentiering den 1 januari 2028, när den tillfälliga sänkningen upphör, kan båda länderna ta steget samma år. Hushållen får då en prisförändring i stället för två.

I Norge, där matmomsen är 15 procent, föreslog Venstre i Stortingets budgetbehandling för 2026 momsfrihet på all frukt och grönt och ordinarie sats på 25 procent för kött. Förslaget fick inte majoritet, men modellen finns alltså redan på det politiska bordet i Norden.

Det vi ber utredningen om

1. Att definiera särskilt nödvändiga livsmedel utifrån Livsmedelsverkets kostråd och att höra Livsmedelsverket och Folkhälsomyndigheten om just kategorigränserna.
2. Att föreslå tre skattesatser: nollsats på de särskilt nödvändiga livsmedlen, 12 procent på övriga livsmedel och normalskattesatsen på kött och chark, sötade drycker, godis och snacks.
3. Att växtbaserade alternativ aldrig beskattas högre än motsvarande animaliska varor.
4. Att redovisa antalet undvikna dödsfall och sjukdomsfall för varje alternativ med de metoder som Livsmedelsverket och Chalmersforskarna redan har använt och att gärna värdera dem med samma värde för ett statistiskt liv som Trafikverket använder.
5. Att ta med klimat och miljö i den samhällsekonomiska analysen.
6. Att föreslå ikraftträdande den 1 januari 2028, när den tillfälliga sänkningen upphör och samma år som Danmark kan sänka sin matmoms.

Vi träffar gärna utredningen för att berätta mer om hur många liv en differentierad matmoms kan rädda och om de stora miljöeffekterna, som också bör värderas ekonomiskt i den samhällsekonomiska analysen.

Med vänliga hälsningar

Linda Lindström och Jonas Norberg
Hållbart Matsystem

Bilaga A. Avgränsning med KN-nummer

Tabellen är ett utkast som visar att kategorierna kan uttryckas i Kombinerade nomenklaturens nummer. Där KN inte räcker behövs en kompletterande varubeskrivning.

Varugrupp	KN-nummer	Vårt förslag
Grönsaker, rotfrukter, potatis och svamp, färska, kylda, frysta och torkade	Kapitel 07	**0 %**
Varav torkade baljväxter	0713	**0 %**
Mjöl av torkade baljväxter	1106 10	**0 %**
Konserverade och beredda baljväxter	2005 40, 2005 51, 2005 59 samt kikärter och linser inom 2005 99	**0 %**
Frukt, bär och osaltade nötter	Kapitel 08	**0 %**
Jordnötter och rostade osaltade nötter	1202, 2008 11 och 2008 19, med varubeskrivning	**0 %**
Frön, till exempel linfrö, solrosfrö och sesamfrö	1204, 1206, 1207 40	**0 %**
Spannmål och ris, gryn, valsade flingor och mjöl	Kapitel 10, 1101 till 1104	**0 %**
Tofu och tempeh	2106 90 92, med varubeskrivning	**0 %**
Osötade växtdrycker	2202 99 11 och 2202 99 15, med varubeskrivning	**12 %, som mjölk**
Bröd, pasta och frukostflingor	1905, 1902, 1904	**12 %**
Saltade nötter	2008 11 och 2008 19, med varubeskrivning	**12 %**
Matoljor	1507 till 1515	**12 %**
Övriga livsmedel och färdigrätter	Övrigt	**12 %**
Mjölk, mejeriprodukter och ägg	0401 till 0408	**12 %**
Fisk och skaldjur	Kapitel 03, 1604, 1605	**12 %**
Kött av alla slag	0201 till 0210	**25 %**
Korv, charkuterier och köttberedningar	1601, 1602	**25 %**
Läsk och andra drycker med tillsatt socker eller sötningsmedel	2202 10 samt sötade drycker inom 2202 99, med varubeskrivning	**25 %**
Sockerkonfektyr och choklad	1704, 1806	**25 %**
Glass	2105	**25 %**
Chips och andra snacks	2005 20 20 samt snacks, med varubeskrivning	**25 %**

Livsmedelsberedningar med mer än 20 procent kött klassas i kapitel 16 och får därmed normalskattesats. Kapitel 04 innehåller även honung (0409), som därför inte ingår i raden för mejeriprodukter och ägg. 2106 90 92 är ett restnummer som även omfattar andra beredningar, så tofu och tempeh behöver pekas ut med en varubeskrivning. 2202 99 11 och 2202 99 15 omfattar även sötade växtdrycker, så ”osötad” behöver anges i en varubeskrivning. Sötade växtdrycker hör till raden för drycker med tillsatt socker. Söta kex och rån (1905 31 och 1905 32) går att avgränsa om utredaren vill föra dem till normalskattesatsen.

Bilaga B. Överslagsberäkning av statens intäkter

Underlag. SCB:s statistik över hushållens konsumtionsutgifter 2024, löpande priser inklusive moms. Livsmedel och alkoholfria drycker uppgick till 366,2 miljarder kronor, varav kött 54,6, mjölk, mejeriprodukter och ägg 55,7, fisk 14,1, frukt och nötter 25,0, grönsaker, rotknölar och baljväxter 36,3, spannmålsprodukter 46,6, socker, konfektyr och desserter 48,8 och läsk 11,2 miljarder kronor. Utan moms blir basen 326,9 miljarder kronor. Med 12 procent på all mat ger den 39,2 miljarder kronor i moms och med den tillfälliga satsen på 6 procent 19,6 miljarder kronor.

Antaganden. Nollsatsen omfattar frukt och nötter, grönsaker utom chips och potatisprodukter (77,7 procent av gruppen enligt SCB:s KPI-vikter 2023), 25 till 40 procent av spannmålsgruppen. Växtdryckerna ligger i mellansatsen tillsammans med mejeriprodukterna. Normalskattesatsen omfattar allt kött, läsk och 60 till 80 procent av gruppen socker, konfektyr och desserter. Volymen i gruppen med normalskattesats antas minska med 5 till 15 procent. Allt annat ligger i mellansatsen.

Alternativ	Skattesatser	Momsintäkter per år jämfört med 12 procent på all mat	Andel av matkassen med 0, mellansats och 25 procent
Vårt förslag	0, 12 och 25 procent	Plus 0,2 till plus 4,1 miljarder kronor, i mitten plus 2,0	18 till 20, 52 till 56 och 26 till 29 procent

Jämfört med den tillfälliga satsen på 6 procent, som gäller till och med 2027, ger vårt förslag 19,8 till 23,7 miljarder kronor mer i moms per år, i mitten 21,7 miljarder.

Begränsningar. Beräkningen är Hållbart Matsystems egen och den är statisk och grov. Konsumtionsgrupperna motsvarar inte exakt KN-kategorierna och KPI-vikter används som andelar. Restaurangmat ingår inte. Saltade nötter går inte att särskilja i statistiken och räknas med nollsats, vilket gör resultatet något lägre än det borde vara. Pengar som hushållen flyttar från varor med normalskattesats till andra varor ger extra intäkter som inte är medräknade, så resultatet är snarare försiktigt. Vi föreslår att utredningen gör en fullständig beräkning.

Källor

Finansdepartementet (2026). Differentierad mervärdesskatt på livsmedel. Promemoria, bilaga till regeringskanslibeslut den 3 juli 2026. https://www.regeringen.se/contentassets/6e58baa8780149369be7806b7c4c737b/differentierad-mervardesskatt-pa-livsmedel/

Larsson, J., Månsson, E., Röös, E., Säll, S., Patterson, E., Schäfer Elinder, L., Nässén, J. och Ejelöv, E. (2026). Cost-neutral food tax reforms for healthier and more sustainable diets. Ecological Economics, volym 240, artikel 108822, publicerad online i oktober 2025. https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0921800925003052

Trafikanalys (2026). Vägtrafikskador 2025. Sveriges officiella statistik. https://www.trafa.se/globalassets/statistik/vagtrafik/vagtrafikskador/2025/vagtrafikskador-2025.pdf

Folkhälsomyndigheten och Livsmedelsverket (2024). En hållbar och hälsosam livsmedelskonsumtion. Återredovisning av regeringsuppdrag, redovisad den 6 februari 2024. https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/587bca1720974b9a99b5f056d6241c78/hallbar-halsosam-livsmedelkonsumtion-aterrapportering.pdf

Livsmedelsverket (2025). Livsmedelsverkets generella kostråd för den vuxna befolkningen. L 2025 nr 04. https://www.livsmedelsverket.se/globalassets/publikationsdatabas/rapporter/2025/l-2025-nr-04-livsmedelsverkets-generella-kostrad-for-den-vuxna-befolkningen.pdf

Nordiska ministerrådet (2023). Nordic Nutrition Recommendations 2023. https://pub.norden.org/nord2023-003/

Livsmedelsverket (2025). Fördjupad konsekvensanalys av kostrådet om rött kött och chark. Dnr 2024/04628. https://www.livsmedelsverket.se/globalassets/publikationsdatabas/rapporter/2025/r-2025-fordjupad-konsekvensanalys-av-kostradet-om-rott-kott-och-chark-allt.pdf

Plinke, C., Sureth, M. och Kalkuhl, M. (2026). Environmental impacts from European food consumption can be reduced with carbon pricing or a value-added tax reform. Nature Food, den 20 januari 2026. https://www.nature.com/articles/s43016-025-01284-y

Springmann, M., Dinivitzer, E., Freund, F., Dejgård Jensen, J. och Bouyssou, C. (2025). A reform of value-added taxes on foods can have health, environmental and economic benefits in Europe. Nature Food, volym 6. https://www.nature.com/articles/s43016-024-01097-5

Almgren, M. och Kindström, G. (2026). Den sänkta mervärdesskattens genomslag på livsmedelspriserna i dagligvaruhandeln. Specialstudie 128. Konjunkturinstitutet, den 1 september 2026. https://www.konj.se/media/qahnnrc3/specialstudie-128-den-sankta-mervardesskattens-genomslag-pa-livsmedelspriserna.pdf

Riksrevisionen (2018). Nedsatt moms på livsmedel: priseffekt, fördelningsprofil och kostnadseffektivitet. RiR 2018:25. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/riksrevisionens-granskningsrapport/nedsatt-moms-pa-livsmedel-priseffekt_h6b525/html/

EU-domstolen (2023). Dom i mål C-146/22, den 5 oktober 2023. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/HTML/?uri=CELEX:62022CJ0146

Skatteministeriet, Danmark (2024). Analyse af differentieret moms. https://svmn.dk/media/rvhp52vs/analyse-af-differentieret-moms.pdf

EAT-Lancet Commission (2025). The EAT-Lancet Commission on healthy, sustainable, and just food systems. The Lancet, oktober 2025. https://www.thelancet.com/commissions-do/eat-2025

The Lancet (2025). Pressmeddelande om EAT-Lancet-kommissionens rapport, via EurekAlert, den 2 oktober 2025. https://www.eurekalert.org/news-releases/1100326

EAT-Lancet Commission (2025). Summary report for and with policymakers. https://eatforum.org/wp-content/uploads/2026/03/2025-EATLancet_Summary-for-and-with-Policymakers.pdf

Nordregio och Nordiska ministerrådet (2024). Policy tools for sustainable and healthy eating: enabling a food transition in the Nordic countries. Nord 2024:007. https://www.norden.org/sv/news/sockerskatt-subventioner-eller-markningar-ny-rapport-visar-vagen-mot-nya-matvanor

Nordregio (2024). Policy tools for sustainable and healthy eating, kapitel 7: Recommendations. https://pub.norden.org/nord2024-007/7-recommendations.html

IARC (2015). IARC Monographs evaluate consumption of red meat and processed meat. Pressmeddelande nr 240. https://www.iarc.who.int/wp-content/uploads/2018/07/pr240_E.pdf

IARC (2015). Q&A on the carcinogenicity of the consumption of red meat and processed meat. https://www.iarc.who.int/wp-content/uploads/2018/07/Monographs-QA_Vol114.pdf

Regeringen (2026). Redovisning av skatteutgifter 2026. Skr. 2025/26:98. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/regeringens-skrivelse/redovisning-av-skatteutgifter-2026_hd0398/html/

Einarsson, R. och Röös, E. (2026). ”Räcker maten?” PLATE, mars 2026. https://www.plateresearch.org/download/18.73b563d19ce5e82bb965541/1773675927734/PLATE%20rapport%20R%C3%A4cker%20maten.pdf

SLU (2026). Nyhet om rapporten ”Räcker maten?” https://www.slu.se/nyheter/2026/03/racker-maten

Klimatpolitiska rådet (2025). Klimatpolitiska rådets rapport 2025. https://www.klimatpolitiskaradet.se/wp-content/uploads/2025/03/klimatpolitiskaradetsrapport2025.pdf

Naturvårdsverket. Jordbruk, utsläpp av växthusgaser. https://www.naturvardsverket.se/data-och-statistik/klimat/vaxthusgaser-utslapp-fran-jordbruk/

RISE (2025). Öppna listan 3.0, klimatdata för livsmedel. https://www.ri.se/sv/livsmedel/expertis/rise-klimatdatabas-for-livsmedel

European Scientific Advisory Board on Climate Change (2026). Climate adaptation and mitigation in the agri-food system: recommendations for coherent EU policies. Den 11 mars 2026. https://climate-advisory-board.europa.eu/reports-and-publications/2026-03-1120260311_eu-agri-food-system-report.pdf/@@download/file

Revenue, Irland. VAT on food and drink supplied by wholesalers and retailers. https://www.revenue.ie/en/tax-professionals/tdm/value-added-tax/part03-taxable-transactions-goods-ica-services/Goods/vat-on-food-and-drink-supplied-by-wholesalers-and-retailers.pdf

Agencia Tributaria, Spanien (2026). Tipos de IVA 2026. https://sede.agenciatributaria.gob.es/static_files/Sede/Tema/IVA/IVA_reperc/Tipos_IVA_2026_26_02_2026.pdf

Finansministeriet, Danmark (2026). Bred aftale om ramme til nedsættelse af moms på fødevarer eller frugt og grønt. Den 28 januari 2026. https://fm.dk/nyheder/nyhedsarkiv/2026/januar/bred-aftale-om-ramme-til-nedsaettelse-af-moms-paa-foedevarer-eller-frugt-og-groent/

Finansministeriet, Danmark (2026). Aftale om ramme til nedsættelse af moms på fødevarer eller frugt og grønt. https://fm.dk/media/1ezp3tpo/aftale-om-ramme-til-nedsaettelse-af-moms-paa-foedevarer-eller-frugt-og-groent.pdf

Statsministeriet, Danmark (2026). Det politiske grundlag for firkløverregeringen. Juni 2026. https://stm.dk/media/rc1ktdmg/det-politiske-grundlag-for-firkloeverregeringen.pdf

Stortinget (2025). Innst. 3 S, skatte-, avgifts- och tullbeslut för budgetåret 2026. https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Innstillinger/Stortinget/2025-2026/inns-202526-003s/?all=true

SCB. Hushållens konsumtionsutgifter efter ändamål (COICOP), löpande priser, 2024, samt KPI-vikter 2023. https://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START__NR__NR0103__NR0103E/NR0103ENS2010T03NAN/